

ناقبه‌را هه‌موو ئالان دا په‌یدا بوونه. نه‌و چو ئال ژ وان نه‌شپین و نکارن ب تنی لسه‌ر پێ راوه‌ستن و هه‌تا رۆژا سه‌رکه‌فتنا باشت‌ترین ئال (کو یێ سێ یێ به). یا فه‌ر و پێدڤیی به پووته‌پیکرن و بایه‌خه‌کا زیده‌ ب وان خالین ئه‌رتینی یێن هه‌ڤه‌شک د ناقبه‌را وان دا به‌یته‌ کرن. هه‌تا گه‌له‌ک هه‌یز و شیانین خه‌رخواز و جوامه‌یرانه‌ ب هه‌روه‌یی نه‌چن، به‌له‌کو بینه‌ سه‌ده‌م و هۆکارین رێخه‌وه‌شکه‌ر ژ بو نێزیککرنا وی رۆژا مه‌ پێ مراد...

ئه‌و ئاسته‌نگین درتیا ئالیکاری و پالپشتی دا:

گه‌له‌ک ئاسته‌نگ د رتیا ئالیکاری و پالپشتی دا هه‌نه، لی یێن ژ هه‌موویان پێشته‌ئه‌ف هه‌ر چواره‌نه:

یه‌ک: داکه‌فتنا هۆشیاربا خه‌لکی و به‌لاقبوونا نه‌خوینده‌واری یێ ب پله‌یه‌کا به‌رز و ب راده‌یه‌کا کاربگه‌ر.

دوو: نه‌یه‌کگرتنا هه‌یز و بزاقین که‌سانی و جفاکی ژ بو تژیکرنا وان قالایی یێن د خه‌باتا مه‌ یا نه‌ته‌وی و نیشتمانی دا.

سێ: دویره‌بوونا ده‌موکراسیی ل گشت بارین ژینی دا.

چوار: نه‌بوونا که‌سه‌بوونی یێن خودی یێن ئه‌فراندنن هه‌یژا و شاکارتین مه‌زن کو بینه‌ میناکتین نیازپاک و روحسڤک و رتیباز پر خزمه‌ت و خوه‌گۆربکرنا.

ئەف ھەنەك ھۆ و بناسىن ھەرە مەزەنن ژ بو پەيدا بوونا سەنگەرەين
ھەقدژ د ناھبەرا بارى رەوشەنبىريا ئاسايى يا راستەقىينە و ئەوان
ھىزىن ئىرۆ رىقەبەريا كۆمەلگەھى سەركىشىا خەباتا مللەتى مە
دكەن... و ھەلبەت ب ھەبوونا سەندىكا و يەكەتى يىن پىشەيى و
جقاتىن گىرسەيى يىن سەرىخوھ ژ ھەلبىزارتنىن ئازاد، كۆب وان رى
بىنە خوھشكرن ژبو پەيدا بوونا دەموكراتىا رەوشەنبىرى و رىزانى...
ھتەد. و مەشەبوونا مەيناكىن گەرناس و پەيسك بلند كو دەليشىن
ئەرىنى و ھەقبەندى يىن تەفايىدا پەيدا دكەن...
ھەبوونا ئانا ب ھەقرا تىشتەكى گەلەكى فەرە، چوونكى ئەگەر
ئەو وان ئاستەنگان ب يەكجارى ژناف نەبەن، لى ھەتا رادەكى دى
رىبازا مە يا پىرۆز پاكر كەن.

رۆلى ئەدەبىي چى يە؟

چاخى ئەو چوار بناسىن پىشىن مە ديار كرىن، ھەبن، ئەدەبىي
(حەسانەت) نامىنىت و ئەفراندن دەيتە گرىدان وب رىكا
بازرگانىي دەيتە ھژمارتن، لىقىرە رۆلى ئەدىب و ھونەرمەندىن
خودان ھەلوپست پاكر ياخييونە... بەلى ئەف ياخييونە ژى دى يا
ئابلوقەدايى بىت ل گشت ئالانقە وىدەگمەن پشۆبەكا ئازادىي ژى
ديار دىت...
_____ ۲۳۲ _____

هه لبهت ئه ديب يان هونه رمه ند ژى بى بىگوناھ و به كجار پاكانه
نى يه، له وما گه له ك جار ان سستى وخه مسارى ل نك په پيدا دبن و
هه تا راديه كى ل دويښ وان ليمشستان دچيت يان هه ك جار ان ب
ئه فراندن و به ره هم وسه ره جه مشه و ب هزر و هه ست و خواسته دهپته
رامالين و دچيته سه نگره دى دا وه كو ئيخسپيره كى (به لى
ئىخسپيره كى خودان دهسكه فتى و خپر و بپرين بى پيشان و كيشان
به رامبه ر گوهديرى و جى ب جى كرنا وان ئه ركين پيشوه خت بو
هاتينه دهست نيشان كرن...) و مرنا ئه فراندنى لنك وى كه سى
به هره مه ند لقيره دهست پى دكه ت، و پينگاڅين خولقينه ر لقيره
دراوسن و د جه دا دميين...

ده ربا زبون، ژفى رهوشى:

به لاقبوونا نه خوبنده وارى بى ونه بوونا هوشياربه كا تافه گرا
ته قايى... بناسين سه ره كينه، جفاك و بزاقين وى، دوير ب كه فن ژ
دانوستاننده كا هپزا يا نارمانجيه ر و ل دويښ زالبوونا هه ك
بيرورايىن دهسته كين دهسته لاتدار و ل گور به رژه و نديا خوه،
خه باتا ملله تى وه كو ئه نگوستيله كى دتپلا خوه دا دزقرين. و
د رهوشين هوسا دا ده موكراتى نامينيت نه دناڅ خه باتا پوليتيكي
دا ونه دناڅ خه باتا جفاكى دا... قيچا چه وا دى د بزاقا

رهوشه نښیری دا هه بیت... به لږی دگه رماتیا فان رهوشاندا قه تلازی
(کریز) په پیدا دبیت، یان کو (ئه زمه) چاخځی دهیته گورځی، رامن
ژئ نه وه کو پینگاځا په کځی هاتیه ناڅیتن وری چاندا دوبر بیت هر
ژ پینگاځه کځی دهسپی دکهت و بزاف وهزرتین راست ودرست چاند
دبچووک وسه ره تایی بن، ئه گهر دناث سه خله تین ناسایی و
خیرخوازی پیدا دهریکه فن، وتوځی وهراروون وپیشقه جوونی بخوه فقه
بهه لگرن دئ بڼه بنگه ه و شه ننگستین هزارا ملله تی و لسه ر
گوځیتکین قه نجیی ناکنجی بن و مینا گولمشکه کا به فری کو چاندا
بچووک بیت چاخځی ژووردا دهیته خواری، دئ بیته رهنی و وان
رهوشان رامالیت و هه موو نهره وایان دگهل خوه بهت...

هه قبه ندی دناقبه را سیاست و نه ده بیاتان دا:

مه نه قیت نه وان تشتین گه له ک جاران مه لسه ر نقیسی، لثیره
دووباره بکهینه فقه، لیخه به ری ئه م ب فهر و پیدقی دزانین نه فقهیه کو
هه قبه ندی دناقبه را نه ده بیاتان و هونه رتین سینه مایی و شانوی... و
فهلسه فی و جوررتین زانستاندا پتره کو په کسه ر ئه م به هسا وی
هه قبه ندی یی بکهین دناقبه را نه ده ب و سیاسه تیدا. وئه گهر مه نه و
هه قبه ندی هه موو زانین و شروفه کرن، ئه قجا یا فهره ئه م به هسا
هه قبه ندی یا نه ده بیات و تهف ئالین دی یین کو دبنه باری

رهوشه نيبيري (و باري رهوشه نيبيري به كه ژ نالين سهره كي دناف جفاكيدا،
كو سياست ريقه به ريا هموويان دكهت) بكهين. وهنگي يا دروسته
ئه م به هسا هه قبه ندي يا رهوشه نيبيري دگهل سياسته تي بكهين وهكو
ههر ناله كي دي مينا جفاكي وئابووري... هتد.

بي ي كاري پيشين ئه مي به ري خوه بدهينه ريكه كا گرتي و بي
مفا... چونكي هه قبه ندي بين پيشين ئه ون، خواست و تيناتي و
ناره زوويين مروقي تير دكهن... وئه و بوچوون دبه ره هقن ژبو
هه فجو تكرن و پراكتي كه كا به رقمام و ريخوهش د روتين داها تي
وهخت و جهين كاره كي به رفره هن...

نويخوازي دريازه كا نالوزدا:

نويخوازي... يانكو ئارينا ههست و هزاران دگهل رويدان و
بوويه رين نهادا... يان پيچه وانه كرنا وان رهوش و بوويه رين نها
رويددن، و قاشيركرن و سهرهت و بيژينكرنا وان، و هه لبرارتن
قه نجى و باشى و رندي وراييتكيا وان، و هه لبهت ئه قه د بو شايه كي
دا دروست نابيت به لكو، دببت لسهر رههين چوويي و پيشينان دا
بههتته ئافاكرن و ئاسو و پيشبينين پاشه روژي تيدا خويا و ئاشكرا
بين... بو نمونه ئه گهر هوزانه ك لسهر رهوشه كا سايكولوژي يا نهو يا
كورده كي هاته نقيسين راما ن ژي ئه و نيه كو ديروكا ئه دها كوردى ژ

مه‌لایینی جزیری و خانی و کۆیی و نالی و سالم و نالبه‌ندی پشتگۆه
پاڤییین و ب تشته‌کی زیده و نه‌بکیترهاتی دگهل بارودۆخ و
کاودانین نه‌و بزانیین... پیچه‌وانه دبیت ئەف هۆزانا نوی
به‌رده‌وامبوونا وئ دیروکی بیت و ده‌لیفا خواه‌گرتدانی دگهل داهاتی
و ئاینده‌یی دا هه‌بیت... ئەف بۆچوونه لسه‌ر هه‌موو ئەفراندنا
هه‌فجۆت دبیت مینا سه‌لیقیین ئاوازه‌کی، لقینین سه‌مایه‌کی،
خیچین که‌فاله‌کی، کوریشکین په‌یکه‌ره‌کی یان هه‌تا دناف چالاک
ژ داهینانین جفاکی دا ژی... یانکو چاخنی به‌هره‌مند ده‌زرا نوی دا
دژیت، دبیت ژ نشکه‌کیفقه هه‌موو قوناخین تیکوز و ئالوز به‌ریت و
بگه‌هته بچووکتربین دهن‌دکا هه‌ستان، وه‌هر دوی وه‌ختی دا دناف
هه‌ر قونجه‌کییدا ب هزاران سالان بژیت...

نه‌دویره و تشته‌کی نورماله و بۆچوونه‌ک یان نقیسینه‌کا پیش
دوو سه‌د سالان هاتییه دانان بۆ نوکه ژی ب کییر بیت، لی
رێکخستن و فه‌ژهن و خوقیانا وئ دگهل وه‌زعی نوکه نویخوازیه‌که...
چ وه‌کو بیته پیشکیشکرن یان ب ره‌نگه‌کی بنه‌ره‌تی ب بیته گورین
یان وه‌کو سیناریۆیه‌ک جاره‌کا دی بیته دارشتن.

ئه‌فه ب لایه‌کی، ژلایه‌کی دیقه نه‌ شه‌رته هه‌ر تشته‌کی نوی
بیته نقیسیین و دارشتن بیته نویخوازیه‌ک دناف ریبازا مه‌یا
ره‌وشه‌نبیری دا، چمکی ئەگه‌ر مه‌رجین خواه یین ره‌سه‌ن یان

پیشسخەر نه بوون و دگهل وه زعی مه نه گونجا و بزاقا ناربانجی دگهل
ههست وهزرتین مه یین نوکه دا نه بوو نابیتته نویخوازی و نه دویره ژ
که فنان که فنارتر بیت و ژ بی و جان خرابتر بیت...

که سبونا میناک بو چاخنی کوردی یی نهو:

ژ هیتلا نورمال نه قراز تر میناکه، و هزرکرن ژبو ئافاکرنا که سبونا
نمونه، دناف جفاکیدا، دبیت نه یینکا رهوشا ته قایا نه رینی و نه رینی
یا جفاکی بیت وهه لگرا توفنی گولفه دانا ملله تی بیت، و نهو
که سبونا هه موو سه خله تین میناکا جفاکا مه یا کورده واری تیدا هه بن
که سبونا ((پیشمه رگه یه)). و لدویف کاودانین مه یین نهو ته نی
ئهف که سبونیه دکاره و دشیت مه ژ بندهستی یا کوژهک، ژ نه مانج،
ژ گولا گه نیا نه خوهشیان بینیتته ده ری و پاشی ئومیدا مه یا هه ری
مه زن کوئه و ژ (ناستی) یه بینیتته روی.

و چاخنی به هسا که سبونا میناک دکه یین مه بهست نهو نی یه
هه موو جفاک ب هه قرا نمونه بیت - و نه گهر ئهف تشته هه بیت ژ
تنی دناف یوتوبیایان دا چی دبیت - به لکوئه و میناک پیشه نگ و
سه و هرا جفاکی بیت، و تهف ئالین دی یین نه رینی و نه رینی یین
جفاکی... پالپشت و ئالیکار و ته فاقکارین وی بن. هه لبهت نه
تشته کن هندی فه ره کو جاره کا دی ئه وی گوتنا ژ میژره و هره هاتیه

سهلماندن شرۆقه ب كهينه فه كو ديترت (ههه چه كدارهك نه پيشمه رگه يه).

بهلكو پيشمه رگه نه و كهسي هوشياره كو هزر و شيان و بزاقين خوه دژي (داگيركرن و چهوسانندن) ئي بكار بينيت ژ چيكرين پيشمه رگه يان پارتى و كومه له بيتن نيشتمانپه روهه و رزگار يخوازان كو بهرنامين وان، ژ نقشك و هيقينين تهف بير و باوهه و هزرين زورزان و خه مخورين ملله تى دروست بوينه، كو هه لگرتن وان هزران دبنه نوينه رين ريكخستى دناف ريزين جه ماوهه رى دا...

نهفه بكورتى ههك ژوان تيبينى و پيشنيارانه، كو يا پيدق يه، ب دريژى لسهر بيته نقيسين، لى كيميا وهختى و له رزوكا دهليقان رى يى ناده ته مه زيده تر لسهر بچين... چمكى دكاودانين ژينه كا هوسادا ژبلى توماركرنا تيبينيان چوبى دى ناكه فته بهر ته فشى يى مه. و نه گهر كيماسيهك تيدا هه بيت ژ ئالين تيكوز و تاغه گريى فه، دى ب هه سانى چاره سه رببت. لى نه گهر نه راستى و سه ردا چوونهك ژلايى كاكل وهزر ويوچوونان دا هه بيت، مه پر پى خوه شه نه و بهينه سه لواندن و راستفه كرن و شرۆقه كرن... و ژبلى قى چهندي ئه م شان تيبينيان ب تشته كى بنه رته تى و وه كو ژتدهه و سه ره كانى دزانين ژبو كارين به رفره هتر.

فەرھەنگۆك

فەرھەنگۆك دىوانا ئىككى

ئەفسيون	ترياك - تلياك
ئەكتەر	زارقەكەر - ممل
ئىتوين	دۆزەخ - ئەو ئاگرى بۆ دوستكرنا كسلې ھەلدكەن
برى	ھېز - شىان
بەنگى	بەنگ كىش
بىبانۆ	ھېجەت
تازى	رويس
تىگىر	گىروگرفت
پەسار	نزار - كەندال
پەبىك	تەتەر
پەيغام	پەيام - نامە
خورسك	خورست
خوركىت سۆر	خۆكەي سىبرى خوين
خۆقېن	خۆپەرست - شۆقىنى
داد	عەدالەت
دالەھى	گازندە - گلەبى
درىاس	شالوك

دوکهل- کادی- دوکپیل	دوی
موسسته شریق	روژهه لاتناس
رووگه- قبله	رویگهه
زمان راست- راستگو- زاردهشت پیغه مبه ره	زاردهشت
کچیکی شورشگیتری فهره نسی بوو	ژاندارک
ژخافلکیقه- له ناکاو- له هیکه وه- له پرنیکا	ژنشکه کیقه
ژها کفانی- ژئی	ژهه
رستک- ملوانکه	ستفانک
دایک ویاب مری- هه تیو	سیتیو
ریک- رستک- ریچکه	شویه
ته قسی جهوی	کهش
مالخوئی- کویتخا- دهره بهگ	که فخوئی
سیپهل- پیله- شه پول	گه رداث
زاروکییت سافا- مندالی ساوا	گه وگه وک
نۆیه ت- نۆره	گوری
شک	گومان
لیهمشت- سیلاو	لافاو
خه رجکردن	مه زاختن
غه ریب- بیگانه	نامۆ
پزیشک	نۆژدار
چه په رکئی کهوا	هشار
شانشانۆک- شه مشه مۆک- گومبه ته	هه له کوڤ